

CAPUT. XXVIII.

communiter abstinerunt; siqui autem humanitus eisdem induxisse, in hoc minime laudandi. Ipsem Concinum de S. Hieronymo loquens ait: (33) „Fateor et ipse, in eo, in quo excessit, imitandum non esse. Nam quandoque in ipsas personas invec-“
“tus est, potissimum contra Rufum: “Verumtamen quia Augustinum, et Thomam, duo scilicet Ecclesie lumina, imo duo fulmina belli, quod adversus errores Ecclesia ipsa perpetuo gerit, pro se etiam laudat, videndum superest, an stilo, diceris, et contumelij undeque referto, uti est concinianus, cum Adversariis confixerint: id que non meis, sed Ecclesie ipsius Supremi Pastoris verbis decidendum est.

31. Igitur Benedictus XIV. Romanorum Pontificum, siquis alius, Sapientissimus in Bulla incipiente: „Solicita, ac provida: die 9. Julij 1753, emanata, in qua leges optimas pro librorum examine, et proscriptione condit, quomodo Sancti Doctoris illi Adversatores suos confutaverint, et nostros nos omnes impugnare debeamus, perspicue tradit. Integra Bulla hic erat exhibenda, sed ne plus aquo caput istud protrahatur, quamdam ipsius partem solum excerptam sublongam quidem, sed evenitem prorsus omnia, qua pro stylo suo insultante, et caustico Concinna coacerbat.

32. „In ea, inquit quam superioris laudavimus, Prædecessoris nostri Clementis Pa-“
“px VIII. Instruktione, Tit. de correctione libror. §. 2. sapientissime cautum legitur,
„ut que fama proximorum, et presertim Ecclesiasticorum, et Principum, detrahant, bo-“
„nisque moribus, et christiana disciplina sunt contraria, expungantur. Et Paulo post
„Facetia etiam, aut dictoria, in perniciem, aut prejudicium fama, et existimationis alio-“
“rum jacata, repudientur... Qui veritatis stadium, et purioris doctrina zelum, quo
„suarum scriptorum mordacitatem excusent, obtendere solent, ii primum intelligent,
„non minorem habendam veritatis, quam evangelica mansuetudinis, et christiana cha-“
“ritatis rationem. Charitas autem de corde puro, patiens est, benigna est, non irri-“
“tatur, non emulatur, non agit perperam, utque addit Augustinus lib. contra Little-“
“ras Petiliiani capite 29. n. 31. sine superbia de veritate prasumit, sine saevitia pro
„veritate certat. Hac magnus ille non veritatis minus, quam charitatis Doctor, et
„scripto, et opere præmostravit. Nam in suis adversus Manichaeos, Pelagianos, Do-“
“natistas, aliosque tam sibi, quam Ecclesie adversantes, assiduis confutationibus, id
„semper diligentissime cavit, ne quempiam eorum injurijs, aut convicijs laderet, at-“
“que exasperaret. Qui secus scribendo, vel disputando fecerit, is profecto nec veri-“
“tam sibi præcipue cordi esse, nec charitatem sectari se ostendit... Quamobrem fir-“
“mum, ratumque sit omnibus, qui adversus aliorum sententias, scribunt, ac dispu-“
“tant id, quod graviter, ac sapienter à Ven. Servo Dei Prædecessore nostro Inno-“
“centio Papa XI. præscriptum est in Decreto edito die 2. Martij anni 1679. □ Tan-“
“dem, inquit, ut ab injuriosis contentionibus Doctores, seu Scholasti, et alijs quicunque
„in posterum abstinent, ut paci, et charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute
„sancta obedientie eis precipit, ut tan in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in tbo-“
“sibus, ac predicationibus, caveant ab omni censura, et nota, neenon a quibuscumque con-“
“vicijs contra eas propositiones que adhuc inter Catholicos controvertuntur, donec à Sancta
„Sicca recognoscet sint, et super eis iudicium priferatur. □ Cohibetur itaque ea Scripto-“
“rum licentia quæ, ut ajebat Augustinus lib. 12. Conf. Cap. 25. n. 34. Senten-“
“tiam suam amantes, non quia vera est, sed quia sua est, aliorum opiniones non modo im-“
“probant, sed illiberanter etiam notant, atque traducunt. Non feratur omnino, pri-“
“vatas sententias, veluti certa, ac definita Ecclesie dogmata, à quopiam in libris
„obrudi; opposita vero erroris insimulari, quo turbæ in Ecclesia excitantur; dissidia
„inter Doctores aut seruntur, aut foventur, et christiana charitatis vincula persepe
„obrumpuntur. Angelicus Scholarum Princeps, Ecclesiæque Doctor S. Thomas Aqui-“
“nas, dum tot conscripsit numquam satis laudata volumina, varias necessario offen-“
“dit Philosophorum, Theologorumque opiniones, quas veritate impellente, refellere
„debuit. Ceteras vero tanti Doctoris laudes id mirabiliter cumulat, quod Adversa-

(33) In prefatione 1. tomii c. 6. n. 2.

CAPUT. XXVIII.

„riorum neminem patvipendere, vellicare, aut traducere visus sit, sed omnes offi-“
“ciose, ac perhumaniter demereri; nam si quid durius, ambiguum, obscurumve co-“
“rum diëis subasset, id leniter, benigneque interpretando, emolliebat, atque expli-“
“cabat. Si autem Religionis, ac Fidei causa postulabat, ut eorum sententiam explo-“
“deret, ac refutaret, tanta id præstabat modestia, ut non minorem ab iis dissen-“
“tiendo, quam catholicam veritatem asserendo, laudem mereretur.“ Haecne Ponti-“
“fex Summus, qui deinceps tam Thomistas, quam non Thomistas hortatur omnes, ut
“hanc Doctoris Angelici in scribendo moderationem, honestissimamque cum Adversa-“
“ris agendi, disputandique rationem, sibi ad emulandum proponant.

33. Nunc autem recole, obsecro, Concinna loca omnia, quæ hucusque produxi, aut
“opera illius, si vis, et vacas, tantisper evolves stylique perpende nasum; ac illiè
“agnosces, ipsum non semel propriam sententiam veluti inconcussa dogmata, alienam
“vero tamquam erroneam, ac evidenter damnatam obtrudere; neçnon ejus orationem
“perpetuam convicijs, et injurijs aspersam, qua opiniones à Sancta Sede nondum pros-“
“criptas insecutatur, à pontificis, et à quissimis hisce regulis quam maxime dissidere.
Cognosces itidem, eudem Concinnam neutiquam fuisse initiatum Augustini, et Tho-“
“mae modestiam, moderationemque, ac proprieatem inmerito sanctissimos, et mitissimos
Doctores istos laudare pro petulanti, ac mordaci diciendi ratione. Intelliges tandem,
momenta omnia, quæ versute æquè, ac eleganter pro mordacitate sua tuenda in Pra-“
“fatione instar prologi galeati ipsa colligit, in predicta Bulla apertissime reprobari, in
qua omnibus, et omniu[m] interdicuntur maledicentia. Ad me quod attinet, pontificis jus-“
“sis studiosus obediens, Sanctorum illorum exemplum ad ungues sectari, neminemque
propterea modo ullo conviciari, aut ledere, summopere concupisco. Quocirca si ora-“
“tionem aliquam in hac diatriba offendaris, quæ aut obedientia Pontificum statutis
jure debitis, aut modestia, moderationis, christianeque charitatis, quas Sancti illi tan-“
“topere coluerunt, confinia transgredivideatur, eidem album calculum ne adjicias, sed
illam potius statim deleas, oro. Imo si unum dumtaxat verbum repereris, quod aut
probossum, aut insultans, aut convicians, aut incivile, aut illiberale credatur, illud
non tam à me dicitur, quam elapsum reare deprecor, sive non ex animo, sed magis
invita, ut ajunt, Minerva, prolatum, et à conciniana acrimoniam extortum, abolendum
tamen illud etiam est. Ac ita fore spero, quod

(34) „Et mihi dulces
„Ignoscent, si quid peccavero stultus, amici.“

(34) Horat. r. Satyr. 3.

CAPUT. XXIX.

Periculosa Initialistarum doctrina expenditur,
et refutatur.

I. **M**irabere, Lector, et multum mirabere, Anti-Attritionarios, qui tamquam
“doctrinæ hic insimulari. Verumtamen an jure, vel injurya id fiat, dicenda propa-“
“lam deterget. Attritionarij itaque quod amoris cum gratia insolubilem nexum, et cum
peccato astruant, omnimodam insociabilitatem, momentum istud proferunt, et urgent.
Si amor charitatis, et super omnia sine gratia quiret, et cum lethali noxa in homi-“
“ne aliquo consistere, fieri etiam posset, quod homo ille piaculo simul, ac Dei di-“
“lectione affectus lucis usutam amitteret; et cum capitali scelere conspurcatus occum-“
“beret, supplicijs æternis incundanter addicteretur. Quis autem crediderit, piissimum

zationum momenta, quæ ipsi Initialiste in favorem probabilitiorismi proferre solent, operuntur hic quoque adduci poterant; ea enim sicut Probabilitiorismo unicè, relicto Probabilitismo, quod hic periculosa, ille vero tuta salutis via sit, invictè probant inherendum; etiam sufficientiam amoris initialis pro extremo agone, similis, imò potiori causa descendam, et necessitatem perfectæ dilectionis, contritionisque perfectæ propugnandam, optime convincerent; sed silentio ea involvere, ne multus, et prope infinitus sim, æquum duxi.

16. Verumtamen quæ in sua responsionis testamentum Initialiste exhibent, auscultare, necessarium est, ne contra in auditam partem sententiam hic ferri expositulent. Dicunt Ecclesiam, et pro catechumenis, qui sine Baptismo, et pro penitentibus, qui sine Penitentiâ Sacramento deducunt, orare, atque ita fieri Concilia aliqua jussisse; cum autem pro damnato non sit orandum, illos salutem suam obtinere posse, ajunt: et cum Sacramentum non suscipiant, amore initiali cum Sacramenti voto eos in hora mortis justificari, contendunt. Atvero quomodo hinc erui initialis amor valeat, nullatenus percipiosciquidem, deficiente Sacramentorum auxilio, remissionis gratiam nemo nanciscitur, nisi perfectè diligat, et conteratur. Tridentinum quippe, cuius verba capite primo dedi, hanc quidem amorem initialem, sed contritionem charitate perfectam hominem Deo reconciliare, priusquam Sacramentum actu suscipiat, dixit. Quapropter catechumeni ante fluminis baptismum, baptismo flaminis, quod in perfecta dilectione, et contritione est, unice justificari possunt: resipescentes item peccatores jam baptizati, si Sacramentum Penitentia suscipere ait nequeant, per contritionem charitate perfectam Deo sunt reconciliandi. Igitur cum et penitentes, et catechumeni sic justificari ante obitum valeant, salvati quoque possunt absque dubio, et idcirco Ecclesia pro eis Deum merito orat, ut si in Purgatorio existant, inde illos eripiatur. Ast eorum justificatio, haud initialem quidem, sed perfectam potius dilectionem, et contritionem eos è vita migrantes habuisse, indicat.

17. Dicunt etiam, votum Sacramenti, dum prave hoc non spemnatur, sed necessitate excluditur, eundem effectum, ac Sacramentum ipsum, hoc est remissionem peccatorum operari; idque ex Augustino probare admittuntur dicente: (11) „Tunc impletur invisibiliter, cum ministerium Baptismi non contemptus Religionis, sed articulus necessitatis, is excludit:“ Amans igitur Deum initialiter, si Sacramenti suscipiendi, quod necessitas, et non contemptus exclusit ardenti desiderio inflammetur, remissionis gratia moriens donabitur. Verumtamen verò Sacramenti votum solummodo remissionem operatur, dum contritione charitate perfecta adjungitur. Contritionem hanc Deus non supplet, licet ministerium visibile, seu Sacramentum ipsum quandoque supplet: et hoc insinuat S. Doctor inquisiens: (12) „Completere Deo... quod non ex voluntate defuisse.“ Deus itaque suppleret dicendus est, id quod articulus necessitatis excludit, uti est receptio ipsa Sacramenti, cum deest minister, qui illud conferat: secus vero id, quod ex penitentie voluntate deficit: opus autem contritionis charitate perfecta, si abest, non necessitate, sed voluntate, quæ illud poterat adhibere, abest: et idcirco à Deo non suppletur. Quibus addiderim, Deum suppleret quidem multoties id, quod in justificatione extiterit est, nempe Sacerdotis ministerium, non autem interiorum animi præparationem: unde nec attritionem juxta Attritionistas, nec initialem dilectionem juxta initialistas supplet umquam, quia utraque ad internam spectat dispositionem: et ideo neque sine attritione secundum illos, neque sine dilectione secundum istos tempore ullo justificatur impius adulterus. Nil ergo seculi contrito charitatis dono perfecta præparatio interior est ad justificationem extra Sacramentum necessaria: et ideo dum Sacramentum necessitate excluditur, à Deo minima suppletur, ob idque si illa deficit, justificatio etiam deficit.

18. Hac insuper ex D. Bernardi libro meditationum capite nono (tertium laudatum) verba produxit Frater meus: (13) „Si forte peccator vere peniteat, sed incurrente necessitate articulo, ad Confessionem pervenire non possit, confidenter credere debemus, quod Summus Sacerdos compleat in eo, quod mortalis non potuit.“ Vult autem ipse,

(11) L. 4. de Bpt. contra Donat. cap. 22.

(12) Ibi cap. 25.

(13) La flor del Moral tom. 1. tr. 6. cap. 4. 5. 6. n. 3.

quod verba hæc de imperfecta penitentia intelligantur, ea nimirū, quæ remissa contritione, ac initiali constat amore: nam cum perfecta dilectione, et contrito perfecta Sacramenti voto adjunctæ semper impium justificant, inepte id in mortis articulo eisdem specialius attribueretur: ac propterea his deficientibus, modo illæ adsint, peccator decessus justus fiat. Ceterum venia fratris et natu, et litteris majoris asseveraverim, Mellifluus Doctoris testimonium haud recte ad contritionem remissam, et initialem detorqueret, ita nimirū, quod actus hujusmodi, qui ad salutem obtainendam ex sese non sufficiant, decadentem impium ex ejus mente justificant, Sacerdote Summo complete id, quod ipsi deficit: non enim defectum hunc, sed confessionem à Deo compleri, aut suppleri docet, quam peccator penitens in hora vita supraexoptat quidem, et non facit, quia Sacerdos, qui eam excipiat, non adest. Hanc ejus esse sententiam, et allata, et quæ contexte addit, verba patefaciunt, nempe: „Et jam apud Deum factum constat, quod homo quidem verè voluit, sed non valuit adimplere: quia confessionem non contemptus exceptus, sed impedit necessitas.“ Integrum peccatorum confessionem adhibere tenetur in articulo mortis peccator penitens, ut justus fiat; sed si eam vult, et non potest facere, indulget Dominus, ut absque illa justificetur, quia ut inquit S. Augustinus: (14) „Quidam, quid vis, et non potes, factum Deus computat:“ at si confiteri valet, et non confiteri, nequaquam gratiam obtinet: unde similiter cum perfectam dilectionem, ac contritionem perfectam habere tum etiam adigatur, et valeat, si eas non habet, minime justificabitur. Exinde fit, quod peccatoris justificatio in postremo agone peracta specialius valeat attributi dilectioni, et contritioni perfectis, idcirco quod ista, etsi semper justificant, speciale tunc habent, si Sacerdos absit, justificandi rationem, nimirū absque onere confessionis efficienda; aliis enim temporibus justificant revera impium, hæc tamen ligatus manet, peccata sua sacerdoti postmodum confiteri; quod si non præstiterit, peccat iterum, et gratiam, quam adeptus fuerat, deperdit. Et brevius: peccator jam decessuras, dilectionem, contritionem, et confessionem perficere jubetur; sed si abfuerit sacerdos, illum contrito, et dilectio, Deo id misericorditer volente, justifica si ne confessione.

19. Frater tamen addit: „Confessio contritionem perficit:“ (verba sunt Catechismi Romani) confessione itaque deficiente, Sacerdos Summus perficit similiter contritionem, charitatemque hominis, qui in articulo mortis constitutus confiteri peccata sua exceptat, et non potest; ut ita verum sit Summus Sacerdotem mortalis vices supplere, sive eundem præbere effectum, quem Sacerdos humanus, audita confessione, Sacramenti imperit absolutione: ac propterea contrito, et dilectio, etsi initiales, imperfectæ, seu non justificantes sint, Sacerdotis Summi beneficio ita perficiuntur, ut morientem impium justificant. Attamen Sacerdos Summus, ut mox dixi, supplet quidem, dum moribundus recte alioquin ad gratiam disponitur, quod articulus necessitatis excludit, nempe ministerium sacerdotale, seu Sacerdotis absolutionem; et ideo licet ista deficit, moribundus in tuto erit: atvero quod ex voluntate deesse potest, uti est actus contritionis charitate perfectus, et ad justificationem extra Sacramentum desideratus, nullatenus suppletur à Deo, et ideo ait hoc deficiente, non satis ad gratiam aptatur homo ille: imo legis divina transgressor efficitur, contritionem perfectam eidem tunc, ut opinor, præcipiens, et idcirco indignus magis Dei gratia constitutur. Præterea confessio contritionem perficit, quoniam homini, qui contritione imperfecta, hoc est attritione percutit, confiteretur sacramentaliter peccata sua, gratiam, charitatem, ac penitentiam præberet, quibus perfectam efficit contritionem; et ideo hac confessione deficiente, gratiam, et dona cetera non obtinebit penitens, nisi confessionis loco contritionem habeat perfectam.

20. Docet ipse etiam, argumenti casum, nempe quod peccator amans Deum initialiter et super omnia moriatur, et damnetur, quamquam absolute possibilem, impossibilem revera esse, attenta suavitate, et benignitate Divinitatis Providentia, qua neutiquam permittet, hominem, qui Dei auxilio adjutus ipsum amat super omnia, quamvis non ea

(14) In Psalm. 57. n. 4.

cessarium erit, prater id, quo homines in extremo agone luctantes justificare potest, certo penitus sunt. Quapropter si initialis amor peccatorum eò temporis justificat, nil que perfecti amoris, neque contritionis perfectæ ad id indigebit. Ast consecratio istæ periculosa etiam videtur, quandoquidem si perfectus amor, et contrito perfecta remissionis gratiam, eternamque salutem comparandam non desiderantur, neque charæxeramus, nobis à Deo coaseruntur: quocirca si actus amoris perfecti, et perfectus illos efficiunt, nullatenus erunt nobis necessaria. Atvero etsi cur Deus eas cunctis hominibus, ni culpa obstet, importitur? Numquid donatio isthac harum virtutum, et adiuvum, quos edunt, necessitatem non prodit? Quia visio beata nemini necessaria in præsenti existimatur, lumen gloriæ, quod est illius principium, nobis Deus non confert: elargitur vero, quod credere, et sperare obstringamus, spei, fideique virtutes. Cum itaque charitatem, et penitentiam nobis etiam, noxa non obstante, liberaliter tribuat, et has virtutes, et earum actus cunctis ad salutem necessarios dicte oportet: si autem hisce aëtibus indigemus, eos præsertim in hora mortis adhibere tenebimus, quando scilicet remedia prorsus securæ ceteris præferenda sunt: et ideo missò tum initiali amore, perfectam et dilectionem, et contritionem, quæ eos tuiores sunt, habere summopere studendum.

8. Istiusmodi operationum necessitatem indigitat D. Thomas, dum ait: (2) „Præcepta legis, quæ homo tenetur implete, dantur de aëtibus virtutum, qui sunt via, perveniendi ad salutem. „Perfectæ autem dilectione, et contrito actus virtutum, et via sunt ad salutem; unde nobis præcipi, atque idcirco necessarias, sicut etiam virtutes, quæ eas enituntur, dicam: si autem et jussæ, et ad salutem sunt via, exerciti abs dubio debent in ultima hora, quando scilicet de sua salute sollicitior esse unusquisque tenetur. Efficienda tunc quidem aliarum virtutum, uti fidei, ac spei opera: et cur igitur penitentia, charitatisque prætermittenda? Credere, et sperare, quæ spei ac fidei actus sunt, ipso decisionis tempore quisque debet: et quomodo ergo perfecte conteri, et amare perfecte, quæ charitatis, ac penitentia sunt operationes, obstricis etiam non erit? Numquidnam fidei, et spei magis, quam penitentia, et charitatis opera ad eternam salutem tunc obtinendam desiderantur, aut erunt ad id opportunitiore? Nemo, ut arbitror, hæc audebit assere, quoniam harum virtutum actus sanctificantem gratiam semper comitantur, illarum vero secus. Et exinde conficitur, quod amor initialis certum ad salutem eo tempore obtinendam remedium non sit, ino quod inutile dici valeat: etenim si moribundus elicit, ut debet, perfectam dilectionem, et contritionem perfectam salvatur; si eas omittit, condemnatur: et quid ergo ei prodest initialis amor? Quomodo certum, ac securum salutis independendz remedium potest nuncupari? Nonne securitas hæc, et certitudo eidem auferri, et operibus illis perfectis debet adscribi?

9. Sed ut de his amplius, et singulatim agatur, scias oportet, operationes virtutum charitatis, et penitentia, nimirum contritionem, et dilectionem perfectas hic, sicut et in alijs capitibus vocati, non quod intensa, ac servidz semper sint, sed quia cum gratia, à qua virtutes istæ exorintur, ac propterea sine mortali noxa semper inveniantur. Penitentia itaque virtus peccatoribus cunctis nedium utilis, et proficia, sed necessaria item videtur, quia opportunum, certum, ac præsentaneum culparum delendatur remedium est: et cum penitentia contritione agat, et proper contritionem sit, hac similiter illis erit necessaria. Deinde Christus Dominus quia peccare non poterat, nec penitentiam habuit, nec contritionem, uti docent Thomistæ. Beatissima Virgo MARIA ejus Mater, etsi nullum peccatum haberet, quia peccate tamen valebat, penitentia quidem ornata est, sed contritione caruit. Unde conjectare fas, nos qui

(2) 2. 2. q. 2. 2. 5. c.

pon solum peccare possumus, verum et multoties delinquimus, nèdum penitentia virtute, sed etiam actu illius, nempe contritione indigere: et ideo dum adest justificationis necessitas, ut in mortis articulo, et deest Sacerdotum, Sacramentorumque auxilium, contritione, quæ nescesaria, et necessaria item virtutis, opus est, uti omnino debemus satius, quam amore initiali, qui nec necessarius, præsente in primis perfecta contritione, nec penitentia virtutis actus, quod à peccatoribus virtute illa orbatis efficeretur, dici posset.

10. D. Thomas hanc quicunque pro novissima hora contritionis necessitatem agnoscat, ajens: (3) „Cum propositum confidendi sit annexum contritioni, tunc tenetur, aliquis ad hoc propositum, quando ad contritionem tenetur, scilicet, quando peccata memoria occurunt, præcipue cum in periculo mortis existit, aut in alijs, quo articulo, in quo sine peccati remissione oporteat, cum peccatum incurre. „Verba hac de contritione perfecta, seu justificante sunt, etenim S. Doctor de ea loquitur, quæ non solum ultima, sed alijs etiam vita horis, urgente justificationis necessitate, et sacerdote deficiente, confessionis vices supplete, nosque subinde justificare valeat. Huius doctrina, quæ tutissima est, Probabiliste ipsi, qui molitoris Ethics parentes jure dicuntur, assidentes libertissime, contritionem perfectam pro articulo mortis ut plurimum præcipiunt. Unde peccatoribus securius prescribunt remedium, et ideo meliores medici pro illo saltem articulo, quam Initialista sunt, qui morientibus hominibus amorem initiali jubent, et cum tunc satis ad eorum justificationem esse dicant.

11. Charitatis item necessitatem perspicie tradit Apostolus, (4) dum linguarum genera, mysteriorum scientiam, fidem mira patrarent, ac denum ipsum martyrum, quod præstantissimum hominum Dei auxilio operantium facinus est, sine charitate nihil prodesse ait: quocirca Martyr, si charitate exitus occumberet, eternalter periret: et ideo prædestinati, ut ab ejusmodi infelicitate liberentur, charitatis habitu induiti ex hac vita exunt omnes. Porro si charitatis virtus morientibus hominibus adeo necessaria est ad salutem, perfectus quoque amor, qui actus est ejus præcipius, necessarius similiter debet censeri, siquidem propter actum virtutis virtus ipsa est, et præcepta legis ob virtutum potius opera, quam ob virtutes ipsas feruntur: et ideo supremum legis præceptum non tam charitatem, quam illius actum, amorem scilicet perfectum cunctis, ut reor, injungit.

12. Initialista id inficiabuntur: cum enim peccatores morientes initiali amore justificari doceant, codemmet primum etiam mandatum servari ab illis, consequenter assent: et in hoc sibi erit constans eorum doctrina, siquidem pro legis hujus custodia, quæ nos quoque dum prævie ad Sacramentum aptamur, ipsis judicibus, ligat, non periculum, sed initiali flagitare amorem; qui idcirco si tunc legem implet, quocumque alio tempore satis etiam ad eam custodiendam erit; neque enim alium penitentibus, alium, morientibus, alium ceteris, sed unum, et eundem cunctis lex iubet amorem. Doctrina tamen ista incerta similiter, et periculosa, meo iudicio est: quandoquidem si amor initialis, qui in statu peccati mortalitatis elicetur, satis esset ad supremam legem servandam, nos neque in vita, neque in morte, ac proinde nunquam teneremur, Deum amare dilectione perfecta, ac justificante. Quis autem hoc non exhorreat? Quis hac assere non reformidet? Deus ipse perfectissimum erga nos amorem habet, ut beneficia, ac dona, quæ de manu ejus suscipimus, et præstantissima sunt, ad liquidum ostendunt: et nos vicissim numquam perfecto amore, numquam eum perfecta dilectione prosequi debemus? Deus nil à nobis nisi injurias accipit; et tamen amat nos perfectissime: nos vero contra nihil à Deo recipimus, nisi bona, et nihilominus perfecte eum amare, non adligimur? Ita videlicet Initialista sentire videtur, dum ab hominibus in eorum justificatione, et morte, quando lex amoris potissimum ligatur censetur, initiali, quæ imperfectissima fore, exigit dilectionem. Lex utique amorem, quo ipsa revera impletur, præcipit, et non alium; impletur autem Initialista ju-

(3) Suppl. q. 6. 2. 5. c.

(4) 1. Cor. 13.

CAPUT. XXIX.

dice, amore initiali, et imperfecto: hunc igitur, et non alterum jubet ac propter ea perfectum amorem nobis praceptum esse, non est censemendum: sicut quia lex ipsa dilectione remissa afflatim custoditur, dilectionem intensam pricipere, minime existimat. Vide caput XII. n. 7.

13. In hac etiam parte saniores Echicem tradunt Probabilista: siquidem praecipitum dilectionis omnes in extrema hora ligare communiter docent; et amor, quem pro illius custodia exigunt, perfectus est, quia amorem initiali ipsi ut plurimum non agnoscent. Hac illorum sententia Dei verbo apprime consonat; quod non initiali quidem, sed perfectum amorem nobis injungere videtur: quoniam actus praceptus, seu (5), Fides, nisi praecipi est charitas de corde puro et conscientia bona, et fide non facta: initialis autem amor utpote ab nomine noxa infecto progrediens, non de corde puro, sed impuro, non de conscientia bona, sed mala, neconon de fide facta, seu mortua faret. Deinde ipsa lex nobis pricipit, Deum amare ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus: hoc autem, non imperfectum, sed perfectum amorem sonare videtur. Praeterea (6), Vos amici mei estis, ait Dominus, si feceritis, quia ego pricipio vobis: potissimum Dei praecipitum illud est: Diliges Dominum Deum tuum: et qui ipsum custodit, alia non frangit, quia plenitudo legis est dilectio: actus itaque quo illud adimplimus, Dei ipsis amicitiam secum in nobis habet, et ideo perfectus amor est, non initialis, hic enim cum Dei inimicitia, seu peccato jungeretur. Insuper (7), Qui autem servat verbum ejus, vere in hoc charitas Dei perfecta est: in eo igitur, qui verbum Dei pricipium, nempe dilectionis mandatum servat, charitas quamvis non semper intense, gratia saltēm consortio perfecta invenitur: neutro autem ex his modo peracta charitas in amante initialiter esset, quia initialis amor remissus foret, et non gratia, sed peccati haberet societatem, vel eam non refugeret, et ideo ad servandum verbum Dei illud, idoneus non videtur. Ad hoc, virtutum opera, quae nobis injunguntur, homines justificandi, ac in eternam vitam perducendi vi solumento potiuntur, cum Dei gratia, et charitate informata sunt: cum autem initialis amor, utpote dispositio antecedens, gratia, et charitatis consortio careret, illusmodi vi operatus quoque foret omnino, ac propterea nec in mortis articulo hominem salvum faceret. (8), Praecpta legis, ait D. Thomas, non qualitercumque observata in vitam aeternam inducunt; sed solum secundum quod opera, que pricipuntur, charitate informata sunt; secundum quod cadunt sub intentione legislatoris: et hoc modo placitum est, quod sine gratia servari non possunt: Amor itaque a Deo Iesus, quoniam prima lex impletur, si juxta ipsius Dei intentionem fiat, gratia, et charitate informatur, ac propterea justificans est: unde si horum donorum informatione careat, uia initialis careret, nec ex intentione Dei, neque justificans diceretur. Ipsa justificatio peccatoris opus Dei est, iuxta illud: (9), Credenti in eum, qui justificat impium: Deus in nobis ad id cooperantibus justificationem efficit: et ideo nullum opus justificandi vim habebit, nisi fiat secundum intentionem ipsius Dei justificantis; si autem hoc patet fieri, charitatis, et gratiae haber informationem: ac propterea amor justificans non initialis, et imperfectus, sed perfectus, hoc est, gratia, et charitate informatus esse debet. Ipsemet Doctor Angelicus inquit: (10), Ad multa tenetur homo, ad quia non potest sine gratia reparare, sicut ad diligendum Deum, et proximum; et similiter ad credendum articulos fidei: sed tamen hoc potest cum auxilio gratiae: quod quidem auxilium, quibuscumque divinitus datur, misericorditer dat, quibus autem non datur, ex justitia non datur in postrem præcedens, aut sanctum originallis peccati, ut Augustinus dicit. Igitur ad actum credendi, qui informis esse valer, sufficit auxilium gratiae: sed ad actum diligendi, qui nobis injungitur, gratia ipsa reparans, seu sanctificans opus est: et ideo dilectio iussa numquam est informis, sicut foret initialis, sed reparante, seu sanctificante gratia semper debet in-

(5) 1. Tim. 1. 5.

(7) 1. Epist. eiusdem 2. 5.

(9) Rom. 4. 5.

(6) Joan. 15. 14.

(8) 1. Sento. d. 28. q. 1. a. 3. ad. 2.

(10) 2. 2. q. 2. a. 2. q. ad. 1.

CAPUT. XXIX.

formari. Et hoc cum alijs ejusdem Praeceptoris Angelici doctrinis capite XIV, produciis mira congruit. Profecto si initialis amor sufficeret ad primam legem custodiendam, operandamque decedentium sine Sacramento justificationem, impius, qui in vita sua Deum numquam dilexit, modo eum moriens, initialiter amat, justus fieret, et salvus ac propterea eternam vitam, quia prius illam meruisse obtineret; nam amor initialis, utpote ad gratiam prævious, et peccati socius meritorius non esset: ast ergo ferent Theologi prope universi, quod adulterus sine precedenti merito vita ea poterat. Legesis quia capite XVIII. a. n. 7. dicta sunt. Unde colligere ex his omnibus est, quod initialis amor non est, amor, qui a Deo nobis præcipitur, non est amor iuxta intentionem Dei, non est amor, qui morientem justificare valeat: et ideo periculoso valde videtur cum cuiquam pro mortis articulo consulere, vel asserere, justificare tunc impium posse. Fortasse momenta, quae adduxit, id afflatim non evincunt: dubitare tamen faciunt, utrum amor ille satie sic, ad implendam primam legem, quia tum presertim viget, et ad justificandum, salvandumque peccatorem morientem: hoc autem sufficeret, ut homo in ultima hora constitutus suam salutem amori illi non committat, nemo enim eō temporis, nisi imprudens, ac temerarius sit, (qui idcirco damnari merebitur) dubia utitur medela: præcipue cum certa, ac secura adsint remedia, neque perfectus amor, atque contritus perfecta Denique ea omnia, quia peccato unibilis possibilitatem improbat, et ne actum agam prætereo, ostendunt quoque dilectionem, quam in vita, et in morte a nobis exigit. Deus, et quia peccatorem, deficiente Sacramento, quit justificare, non initiali, sed perfectam esse.

14. Hinc quoque deducere planum est, atritum etiam hominem morti proximum, eti peccata sua Sacerdoti confiteatur, amorem perfectum, neconon perfectam contritionem efficere ultra teneri, haud quidem quia Sacramentum Penitentia id tunc præviē exigat, vel atritio sufficiens dispositio non sit, sed quia justificari debet ante mortem; justificatio vero adūs eos secum affert concomitantes: tum etiam, quoniam præcepta amoris, et contritionis per id tempus præcipue ligant: tum insuper, quia fieri potest, quod ille non sit Christianus, quod Minister similliter non sit baptizatus, sive quod licet baptizatus, sacerdotio, aut intentione absolvensi caret. Hisce casibus licet penitens peccata sua confiteatur vere atritus, gratiam non obtinet, quoniam Penitentia Sacramentum, cuius consortio, ac virtute justificandi vim habet atritio, omnino desideret, et ideo ut saluti sua diligentissime, ut aquum est, consulere comprobetur, remedia alia certa premitus, ac secura, uti sunt perfecta contritus, et dilectio perfecta, in hora illa tenetur amplecti. Si igitur ad vitandum discrimen hoc, quod remississimum valeat censeri, id præstare debet atritus homo: Initialista quoque ea ipsa remedia amplexari satius erit adstrictrus: fieri namque similliter poterit, quod opinio de sufficientia amoris initialis in articulo mortis cum veritate pugnet; quod amor isthic impossibilis sit, ut ajunt Attritionarii; vel quod tunc, quamquam possibilis, deficiente Sacramento, non justificet, sicut non justificat, juxta ejas assertores, extra necessitatibus articulum, aut demum, quod præcepta charitatis, et penitentie eo tempore vigeant, et non initiali, sed perfectum amorem, et contritionem perfectam habeant. Casibus istis pariter, si hujusmodi operationes perfectas non adhibeant, certissime peribit. Quinimodo homo justus in postrema hora eas similliter tenetur exercere: tum quia præcepta illa tum, ut reor, ligant potissimum, et certum essequit, ut Attritionisti existimant, quod non imperfectas, sed perfectas operations injungant: tum idem, quia de sua justitia certus, ac securus esse nequit, et idonee eterna damnationis discreti se committat, remedia certa, et tutta, uti sunt perfectus amor, et contritus perfecta, adhibenda ab eo sunt, et si in peccatis sit, remittentur ei.

15. Exhibita hucusque fundamina, nec tutum, nec certum esse Adversantium respondum supradictum, satis indicant, et ideo nullatenus eidem adherendum; siquidem doctrinam quia nec certa, nec tutta apparet, moribundis præscribere, temeritatem sapere videatur: tuncque enim præcipue tunc est pars eligenda, ac propterea securam salutis narcissendam viam relinquare, et incertam, ac dubiam ingredi, quando aberratio quavis eternam damnationem irremediabiliter vales inferre, summa erit dementia. Plura insuper

CAPUT. XXIX.

Dominum, cuius misericordia non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus, hominem qui cum benevolo, et ex charitate amat, aeternaliter damnatur? Quis et sclestissimos mortalium, a quibus gravissimis lassetur injurijs, ad peccantiam plerumque vocat, virum illum, qui de flagitijs suis dolet intime, atque eum nedum judicem timet, sed patrem etiam amat super omnia, desertum, sempiternisque incendijs traditum ire? Quis sibi persuaserit, eum, qui Dominum suum amicabiliter diligens occumbit, nequam acceperunt coronam vita, quam reprobavit Deus diligentibus se? Incredibilis omnino, ac Deo ipsi injurya res hac videtur: et ideo dilectionem Dei super omnia absque gratia, et cum peccato esse nequire, asserendum ab omnibus, illi dicuntate.

2. Initialistæ vero, hominem illum salutem aeternam consecuturum asserunt, quia amor initialis cum voto, et ardentis desiderio suscipiendo Sacramentum Penitentia, sat is est, inquit, ut attritus homo jamjam animam agens, Sacerdote, qui cum absolvat, deficiente, justificetur, et salvus fiat. Sic Natalis Alexander, Juuenius, Drowenus, Lupus, Bertus, aliquique ejusmodi, hoc est, egregij nominis Theologi, quibus novissime subscriptis Magister Franciscus Belza, quem magni semper feci, non solum ob doctrinam laudem, purioris Theologiae promovenda ardorem, verumetiam quia frater meus charissimus fuit; et idcirco haud quidem sine animi sensu in Adversarium agmine illum conspicio, raro enim diversa sentire videbamur, sed unus, et idem opinandi modus utrique uplurimum erat, ita ut nunc dicere possem:

(1) „ Hac in re scilicet una

„ Multum dissimiles, ad cetera pene gemelli,

„ Fraternis animis, quidquid negat alter, et alter:

„ Annuius pariter.“

Verumtamen cum amor fraternus veritatis amori cedere debeat, in controversia hac nedum ab illo digredi, sed et cum eo pro veritate congregari, non ambigam, ut mox patebit.

3. Supradicta Initialistarum responsio periculosa admodum videtur, et homines uterna morte multentur, committere; siquidem amor initialis Sacramenti soletate destitutus, anceps nimis, et incerta ad justificationem dispositio est: incertam autem, et anticipitem præparationem hominibus pro articulo mortis uti sufficientem prescribere, nedum periculosum, sed impium quoque, ac temerarium est; in illa quippe terribili, et super omnia formidanda hora omnimodis quisquam saluti sua debet consulere, ac missis hominum opinionibus, quæ eum, si pereat, minime liberabunt, ea media, aut remedia seligere, quæ ad illam obtinendam certa sint, atque secura. Hujusmodi autem amor initialis cum peccato unibilis neutiquam est; quia Theologi innumerum, nimurum Attritionarij omnes eum renunt impossibilem; et hoc satis est, ut de ejus securitate, ac sufficientia, non solum illi, sed Initialistæ etiam pro illa presertim hora, dubitare deberent: isti namque propterea quod attritionis sufficientiam concorditer insufficiunt, attritionem ipsam nec certam, nec tutam ad Sacramentum esse sine amore dispositionem dicunt: cum ergo Attritioniste initialis amoris non solum sufficientiam, sed et possibiliter vicissim negint, cum nec certum, nec tutum ad salutem indepiscendam remedium Initialista ipsi noscant, oportet, ut argumento suo remuniant. Si attrito, cuius possibiliterem, et existentiam omnes norunt, insufficiens, ut illi existant, et minime secura extra mortis articulum dicenda est dispositio, quomodo in illo secura, et sufficiens erit dilectio initialis, quam dimidia saltem Theologorum pars, nimurum integra Attritionistarum manus, impossibilem dicit? Attrito juxta ipsos Initialistas numquam sufficit in Sacramento ad justificationem, et sufficiet hora mortis initialis amor sine Sacramento? Numquid amor iste prestantior,

(1) Horat. l. 1. Epist. 10. ad Fuscum Aristium.

CAPUT. XXIX.

aque potentior est attritione una cum Sacramento? Meminerit, qui hoc dicere ausit, Sacramentum agere virtute passionis Christi.

4. Fatentur Adversarij, initialem suum amorem extra necessitatis casum non sufficere sine Sacramento ad justificationem, et sufficit nihilominus absque illo in mortis articulo? Quis tunc illi præbet sufficientiam, quam ex se non habet? Sacramentum abest, mors imminent: et quo ergo sufficiens, et potens redditur? A presentia mortis? A Sacramenti absentia? Attritio suæ natura ad gratiam dispositio est, quamquam remota, et insufficiens; hoc omnes confitentur, et merito, quia id ipsum docet Tridentinum: attritioni tamen Sacramentum Penitentia, in quo meritum, et virtus passionis Christi operantur, sufficientiam, propinquitatemque, ut Initialistæ contendunt, tribuere non potest: et initialis amor, qui data ejus possibilitate, de qua disceptatur adhuc, insufficiens pariter, ac remota dispositio ex se foret, absque Sacramenti auxilio, et consortio proxima, et sufficiens fieri in hora mortis? Quid tunc occurrit virtute, et merito Christi potentius? Quid Sacramento efficacius? Vis illa, quamcumque sit, si remotam, et insufficientem, imo si dubiam, et incertam præparationem efficit certam, sufficientem, et proximam, attritioni satus, quæ certissima, ac indubitate est dispositio, proximitatem, sufficientiamque donabit; atque idcirco attritio in articulo mortis, etiamsi Sacramentum desit, proxima ad gratiam, ac sufficiens erit præparatio: cum autem id asseri nequeat, neque vix aliquam, quæ amori initiali in supra hora sufficientiam præbeat, esse crediderim: et ideo amor ipse minime tum certa, et secura mihi est dispositio.

5. Justificationis nostra opus in morte, non quidem facilius, sed difficilior longitude censendum est: fatebuntur quippe omnes majore tunc diligentia, ac solicitudine unumquemque sua salutis satagere obstringi, quia majus ejus id temporis amittende discrimen, fortiores inimicorum insidiæ, aberrations sine remedio; in vita namque si quis à via salutis exorbitet, ad eam iterum redire valet; atvero semitam illam, qui moriens perdidit, numquam inveniet: et ideo nec latum unguem ab ea discedendum, atque his doctrinis inherendum unice, quæ pericula cuncta submoveant. Saluberrimum autem consilium istud, quod prudentia statutus conuentissimum est, evertere videot memorata Adversorum responsio, siquidem amor initialis sine Sacramento re accepto gratiam non confer extra mortis, aut necessitatis articulum; quapropter si in hora vita ultima absque Sacramenti consortio salutem homini præbet, facilior in morte, quam in vita justificatio erit; propterea minori cura, minori studio, minori labore homo morti proximus, quam sanus, et ab ea distans Dei gratiam obrinebitur. Quis autem hoc verum dixerit? Quis tutum crediderit? Nec ipsos Initialistas, si doctrinam suam attentius inspiciant, omnimodam in ea securitatem, quæ in supremo spiritu cuncta est quā maxime necessaria, comperturos arbitror.

6. Anti-Attritionarius, qui ipsa decessio sua hora, propria, ac gregalium suorum doctrina fretus, initialiter Deum amare conatur, in aperiendi suam salutem collocaret, negligenter enim certiora, ac tutiora media alia, quæ nobis suppetunt ad justificationem, et peccatores omnes, deficiente Sacramento, adhibere debent, uti sunt amor perfectus, et perfecta contritio. Operationes istæ in omnium sententia certissimæ, ac tutissimæ ad gratiam disposiciones sunt, quia gratia ipsius semper habent consortium: ast initialis amor non ita, quia cum peccato esse posset, et ideo ambiguum valde, vel saltē praefatis acibus incertius esset remedium: ob idque Anti-Attritionarius ille, si cur et quisvis aliis penitentis morti propinquus, amorem illum, necnon suam, suorumque collegarum doctrinam negligens, amorem perfectum, et perfectam contritionem habere studeat, si salvus fieri vult: quod si secus fecerit, in extremum se projicit discrimen, agit enim aperte contra prudentissimam, ac tutissimam regulam illam Patrum: Tene certum, relinque incertum: " quæ tunc potissimum viget, et urget, estque ab omnibus servanda.

7. Enimvero neque amorem perfectum, neque perfectam contritionem ad salutem desiderari, Adversantium indigit responsum: et quid namque ad illam obtinendam ne-

CAPUT. XXIX.

perfectione, ac intensione, quæ ad justificationem desiderantur, et Sacramentum insuper recipere ardenter optat, supremum diem obire, quin prius ulteriora suscipiat auxilia, quibus dilectionem perficiam, et cum gratia sanctificante inseparabiliter connexam eliciar, quia „Facienti, quod est in se viribus gratia Deus non denegat ulteriorem gratiam.“

21. Atc arridere hoc cunctis nequaquam potest, quoniam item non solvere, sed declinare videtur; quis enim ambigere umquam valebit, hominem, qui amore perfecto, seu cum gratia induisse conexo ornatus decadat, et justificationem habere, et premium obtentum ire coeleste? Quandoquidem peccata gratia pelluntur, et gloriam perfectus meretur amor. Haud itaque de hujusmodi, sed de eo, qui noxa adhuc contaminatus, impuritate, seu initialiter ante justificationem Deum amaret super omnia, res est, tan scilicet, si tunc obiret, damnaretur? Possibile id esse absolute Initialista ipsi ut plurimum incitantur, et maxime sicut et Attritionarij perhorrescant; et ideo casus hujus quoniam possibiliter fateantur, amorem initialiem, cum Sacramenti voto moriente justificatione impium, illi commenti sunt: quorum partes cum suis Augustinensibus amplecti prius, ac postmodum deserere, dum amorem perfectum, et cum gratia inseparabiliter conexum ad morientis impij justificationem efflagitat, memoratus videtur Frater meus.

22. Atvero pravius amor ita perfectus, ut cum sanctificanti gratia necatur individuum, impossibilis mihi est, et in peccatore moriente minime, ut reor, valet repertiri; tum quia amor adeo perfectus, juxta Initialistas ipsos, exoriri debet à gratia, et charitate, ac propterea neque pravius est, sed concomitans, neque in homine illo, utpote culpa mortali infecto, esse potest: tum etiam quoniam opera nostra extra Sacramentum, et ante justificationem facta neutiquam cum gratia neçantur infallibiliter, sicut capite XX. asseruit. Profecto si pravius amor ea quæ perfectione donari, ut cum gratia nexus habeat insolubilem, de alijs item dispositionibus pravis id ipsum poterit affirmari, ac de attritione præprimi, quæ certior amore illo ad gratiam est preparatio; attrito namque disponit in omnium sententia, amor vero ille in opinione dumtaxat Initialistarum: quocirca attrito ita poterit intendi, ac perfici, ut cum gratia, sicut dicitur de amore, connexionem habeat infallibilem; ac propterea non semper remota extra Sacramentum, sed aliquando proxima etiam erit dispositio; etenim preparatio, quæ cum forma unitur inseparabiliter, proxima est, et non remota: cum vero Theologi, et unionem infallibilem cum gratia, et preparandi proxime officium extra Sacramentum attritioni jure denegent, amor pravio similiter abjudicent, æquum erit.

23. Insuper initialis amor nedum in articulo mortis, sed ante ipsum quoque quovis vita nostra momento homini mortali scelere consperso inesse quivit, juxta ejus defensores, a quibus in hoc non discordat Frater meus: unde si homo initialiter Deum amans, attenta suavitate, et benignitate Divina Providentia, mori et damnari non potest, amor initialis præsentissimum adversus temporalem, et aeternam mortem erit medium; atque ob id peccator non solum dum graviter agrot, sed etiam dum sanus est, licet magnis criminibus sordescat, modo initialiter Deum amet, vel saltem dum ita eum diligat, ab utraque illa morte immunis, ac liber erit. Hoc autem dicere, periculosum videtur, et vitijs liberius indulgendi, elisque obscuritatis adharendi, ansam hominibus præbere. Sedenim mihi persuasum est, hominem flagitio aliquo conspicutum, et temporali, et aeterna vita, quo cumque tempore, quin suavis, ac benigna providentia jura ladanunt, privati à Deo justa posse. Deinde si is, qui imperfecte, seu initialiter Deum amat, mori non potest, usque dum nova gratia recipiat auxilia, quibus amorem suum ita perficiat, ut cum gratia induisse connectatur, neque ille, qui contritionem imperfectam, nempe attritionem habet, mori valebit, usque dum ulteriora percipiat de manu Dei subsidia, quibus suam similiter ita perficiat, contritionem, ut cum gratia connexionem illam habeat, siquidem „facienti quod est in se viribus gratia Deus non denegat ulteriorem gratiam:“ atque idcirco attrito cum Sacramenti voto, quæ ac initialis amor, adversus temporalem, et aeternam mortem medicamen erit efficax, ita nimur, ut homo attritus, seu dum attritione percitur, hanc aliter quam initialiter amans, nec mori, nec damnari possit. Id vero valde quoque est periculosum, parem enim, aut ampliorem peccandi locum hominibus aperiet.

CAPUT. XXIX.

Nec vim attritioni quisquam haetenus dedit, ut nos à temporali morte liberet; nec quemquam ab aeterna eriperit sine Sacramento actu suscepto.

24. Incommoda hujusmodi, quæ levia, meo iudicio, non sunt, fraterna edit doctrina, quam idcirco nedum deserere; sed oppugnare etiam, necessum habui. Momentum autem, cui innititur, grave admodum non videtur; quandoquidem neque attritum hominem, neque amantem initialiter facere existimo in articulo mortis quod est in se viribus gratia; hisce enim uterque et perfectam contritionem, et dilectionem perfectam efficiere tunc valet, et tenetur: neque id eis in hora postrema impossible censendum; Deus quippe, qui opera illa adulis omnibus tum injungit, numquam impossibilia præcipit, sed perfecta, ut dixi capite XXII. n. 14. Vide Angelici Magistri verba supra n. 13. allata.

25. Num nihilominus assertum duplici ipsius D. Thomæ fulcire conatur documentos in quorum primo de puer, qui in silvis, vel inter bruta adnuntiaret agens inquit: (15) „Si enim aliquis taliter nutritus, duclum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, et fuga mali, certissime est tenendum, quod ei Deus, vel per interternam inspirationem revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei predicatorum ad eum dirigeret, sicut missit Petrum ad Cornelium.“ In altero de fide explicita in Christum disserens, quam omnibus necessariam dicit, hac ait: (16) „Si aliquis instructorem non haberet, Deus ei revelaret, nisi ex sua culpe remaneret.“ Similiter ergo peccator in articulo mortis positus, si initialiter Deum amet, ultiore gratiam, quæ perfecte cum diligit, recipiet, subindeque non damnabitur:

26. Attamen suam inter, atque Angelici Preceptoris doctrinam magnum extare discrimen, vir eruditus non vidit, quod Angelicus ipse innuit verbis illis: „nisi ex sua culpa remaneret.“ Id quoque eo ipso loco tradit, ex quo prius desumitur testimonium, siquidem ante laudata verba inquit: „Ad divinam providentiam pertinet, ut cuilibet provideat de necessariis ad salutem, dummodo ex parte ejus non impediat.“ Itaque providentia divina homini cuivis necessaria ad salutem providebit, nisi ex sua culpa remaneat, aut ex parte ejus impediatur, sicut impeditus creberrime culpis nostris; peccatum enim et suspectis divina gratia donis nos privat, et indignos effici suspicendi. Porro puer in silvis enarratus, qui duclum naturalis rationis in appetitu boni, ac fuga mali examussim sequeretur, inculpate prorsus ea, quæ omnes scire, et credere tenentur, ignorare; nec peccatum habetur, quo gratia, et instructione ad credendum necessariis indignus redderetur, nam cum peccatum contra rationem sit, culpa vacat omni, qui naturalis rationis duclum ita inseguitur: unde providentia divina de ejus instructione curaret, ac propterea vel ei revelaret interius, quæ credenda sunt, vel preceptorum aliquem, à quo de his instrueretur, ipsi præberet, sicut Cornelio, qui evangelicam legem innoxie item nesciebat, magisterium Petri, quo doceretur, prævidit. At vero peccator, qui in articulo mortis amare initialiter Deum admitteretur, sponte, ac libere peccando, seipsum exxit Dei gratia, et amicitia, neconon charitate, penitentia, ceterisque donis, ac virtutibus gratiam ipsam comitantibus, quibus id temporis non solum perfecte conteri, et amare, sed gloriam insuper condigne sibi mereri, ac nancisci poterat. Unde quia omnia hac voluntarie perdidere, et leges idcirco perfectæ dilectionis, ac contritionis perfectæ tunc maxime videntes non servat, cruciamentis inferni jure merito, ac proinde sine præjudicio suavitatis, et benignitatis divine providentia, quæ præstantissima bona illa eidem jam olim vel contulerat, vel saltem obtulerat in Sacramenis, addici aeternum valet. Id ipsum homini attrito, qui sine perfecta contritione, ac dilectione migrat ex hac vita eveniet quidem imo et christianis omnibus, qui damnantur, contingit infelicissime, nam memoria dona, quæ eisdem antea, ut salutem aeternam consequerentur, aut præbuit Deus,

CAPUT. XXIX.

aut obtulit, et ipsi vel spreverunt, vel amiserunt, in ultima hora non habent, et ideo tum neque perfete conteruntur, neque amant perfete, et idcirco misere pereunt. Credi tamen potest, divinam misericordiam, quæ infinita est, aliquibus peccatoribus, quamquam non omnibus in articulo mortis gratiam conferre, qua perfete conteruntur, et diligent, ac propterea salvi fiant; eam namque ex duobus latronibus in Golgotha crucifixis uni dedit, et non alteri. Neque ii, quibus gratia tunc denegatur, conqueri ob id juste valent, siquidem ut de divino auxilio dixit D. Thomas: „Illiud „auxilium quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur; quibus autem non da- „tur, ex justitia non datur, in penam praecedunt, aut salem originalis peccati.“

27. Sedenim antequam à Fratre meo discedam, dissimulare non debo, immument prosum ab eo virtutem ipsum non esse, quod sapientis in hoc Opere Initialistis aliis objectum, quædam videlicet stabilendi, dum Attritionists exagitant, quæ parum secura videuntur. Timorem inferni probum certe fatetur, ac supernaturalem; sed non nullus docet, quæ pravum potius evincunt. Astruit in primis (17) quod timor est actus malus, quando jungitur voluntati peccandi, si impune liceret; et hanc, imo et amorem peccati secundum se inspecti secum, ex eo, (18) timor habet, quia nec isti opponunt, ait, nec illam excludit positive: unde colligere cuique fas est, timorem non esse bonum, et supernaturale, sed malum, ac proinde naturale: hoc autem simile sat est huic asserto ab Alessandro VIII. proscripto: 14. „Timor gehennæ non est „supernaturalis.“ Præterea voluntatis peccandi consortium si timorem inficit, inficit quoque attritionem ex illo prognatam; quod ipse ultra concedit inquiens: (19) „At- „tritio, quæ fundatur in hoc timore, mala est, et vitiosa:“ ut ergo bona sit attri- „tion, voluntatem peccandi positive excludere debet; et ut eam ita pellar, indiget, ipso judice, (20) amore benevolentia erga Deum: hinc porro facile quis deduceret, attritionem sine isto amore non bonam, sed malam esse, ac vitiosam: id vero ab eodem Pontifice damnatum est in hac thesi: 15. „Attritio, quæ ex gehennæ, et pe- „naru metu concipitur, sine dilectione benevolentia Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.“ Sic nimius ardor Attritionists profligandi in falsa dogmata vergit, sicut zelus intemperans Nestorianismi convellendi olim peperit Eutychianismum. Quos circa Initialiste judicanti, pravam doctrinam ab Attritionists tradi, haud injuria reponendum: (21) „In quo judicas alterum, te ipsum condemnas, eadem enim agis, quæ „judicas.“ Verum de hac Initialistam dissiderint ratione iterum agam capitulo sequenti. Interim constituendum firmiter est, quod attritio, ac propterea timor itidem, cum quo illa semper inventur, etiam absente amore benevolo, actus boni sunt; atque idcirco secum minimi habent voluntatem peccandi, et amorem peccati secundum se, alioquin horum societate, ex ejus sententia, polluerentur, ac mali fierent. Quin et confidendum ulterius, attritionem, et timorem præviae adhibere, satis esse ad Sacramentum; hoc namque ob id potissimum ab eo pernegatur, quod existimet, actus eos, dum amor benevolus abest, secum voluntatem peccandi, et peccati amorem habere, ab ipsius maculari.

(17) Tr. 20. cap. 4. num. 19.

(19) Ibi num. 2.

(18) Tr. 6. cap. 4. §. 4. num. 6. 7.

(20) Ibi num. 7.

(21) Rom. 2. 1.

CAPUT. XXX.

R. P. Renati Hyacinti Drowen argumentationes quedam perpenduntur, quæ parum tutæ videntur.

1. Initialistarum sententiam censura ulla perstringere, Pontificia oracula interdicunt: ipsi tamen, ut eam constabiliant, momenta quædam afferre solent, quæ illibata prorsus neutiquam apparent; imo Bajanisnum, Quesnellisnum, aliosque errores nonnulli ipsa redolere, supra jam ostensum est. Il prosector, qui clarior inter eos nomine potiuntur, à nemo hujusmodi immunes omnino non sunt; ob idque eorum sententia quamvis non proscripta, suspecta satis mihi visa est: quæ namque tum crediderim sensum illud, quod periculoso innititur fundamento? Qui securum placitum, quod celebriores ejus patroni similibus doctrinæ proscriptis opinamentis fulciant? Ut autem innoxiam esse, et absque ulla temeritate suspicionem meam ostenderem, nobiliores Initialistas ipsos erat percurrentum; sed quoniam prolixa nimis, ac plurimi negoti res ista foret, et periculosa Initialistarum asseta aliqua jam supra notata sunt, unum Drowen Doctorem Sorbonicum eorum omnium facile principem examinandum nunc elegi, qui quidem controversiam hanc ubertina eruditio copia lucubravit, et universa, quæ Initialistica systemati propria ratus est, ita concessit ut contra Attritionists armamentarium quiddam omni telorum, seu argumentorum generis refertum eo consilio instruxisse censerit valeat, ut dum Initialista quisque in arenam cum eis congressurus descendere velit, arma omnia, quæ ad id expaverit, in illo inveniat parata: quocirca auctores, qui post illum pro amore initiali dimicarunt, plura et præcipua momenta inde sumposse non ambigo. Ceterum nonnulla ipsiusmet argumenta haud obscure produnt, quod mox dicebam, nempe Initialistarum opinacionem interdictis armis propugnari, idque expendendum est in praesentiarum.

2. Veruntamen doctrina Ecclesiæ, cui ille refragari videtur, in antecessum exhibenda est. Tridentina Synodus hac de inferni timore, ac de attritione, quæ ex illo nascitur, statuit: (1) „Si quis dixerit, gehenna metum, per quem ad misericordiam Dei, de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere, anathema sit... (2) Siquis dixerit... illam (contritionem, non imperfectionem, seu attritionem) esse dolorem coactum, et non liberum; ac voluntariam: anathema sit.“ Et nedum liberi, ac non coacti, sed etiam boni, atque supernaturales motus sunt metus gehennæ, et attritio, siquidem Alessandro VIII. has theses confixit: 14: „Timor gehennæ non est supernaturalis.“ 15. „Attritio, quæ ex gehennæ, et peccatum metu concipitur sine dilectione benevolentia Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.“ Amor concupiscentia ad spem attinet, quo peccator actus malum odit, bonum amat, Deo inservit, ejusque gloriam obtine-re nititur, improbandus non est, quia ipsemet has quoque diris devovit: 10: „Intentio, quæ quis detestatur malum, et prosequitur bonum, mere ut celestem obtinet, neat gloriam, non est recta, nec Deo placens. 13. Quisquis etiam aeterna mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties, intuitu licet beatitudinis, operatur.“ Charitas perfecta cum mortali culpa nondum remissa numquam consistit, quoniam S. Pius V. istam similiter reprobavit: 31. „Charitas perfecta, et sincera, quæ est ex corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in penitentibus potest esse sine remissione peccatorum.“ Sacerdotes Christi non solum à reatu, seu obligatione ad peccatum, sed etiam à peccatis ipsis vere absolvunt, et liberant peccatores penitentes, dum eisdem Penitentia Sacramentum administrant, nam idem Pontifex Sanctissimus has itidem condemnavit: 54: